

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Sexta. De Causa increata Entis Rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Phyficam hircocervi, & illius esse extra intellectum, nihilominus per hanc negationem formalem tribuit ipsi esse objectivum in intellectu, quia ex vi istius actus quod dicitur, hircocervus non est existens in rerum natura, constituitur existens objectivè in intellectu. Sed

Instabis ad minus si quis haberet hoc iudicium dissensus, Hircocervus non est objectivè in intellectu meo, destruentur tam esse physicum, quam objectivum: ergo non per quemvis actum intellectus & iudicium dissensus fieri potest ens rationis. Sed *q.* etiam per allegatum actum ens rationis fieri, quia ille actus esset intrinsece falsus, sicut falsus esset, si dicerem, Ego non apprehendo Petrum, cum hoc dicendo eum apprehenderem.

Urgebis, Hircocervus non existens est in rerum natura, ergo qui apprehendit chymæram, ut non existentem non facit ens rationis. Respondeo tamen, Chymæram duo dicere; nimirum negationem chymære, & ipsam chymæram, negatio ergo est à parte rei, non verò chymæra de qua fit negatio, quia illa solum est in intellectu objectivè.

Probatur 2. p. Conclusio discursu, Quia potest intellectus pravos efficere discursus, unum ex alio deducendo, quod tamen nullo modo sequitur, nec sequi potest, verbi gratiâ potest hunc discursum formare, *Homo est brutum, brutum est Deus, ergo Deus est homo*, ex quo Syllogismo nec sequitur, nec sequi potest conclusio data, ergo. Notandum autem conclusionem quoad probatas partes, imò & alias etiam intelligendam esse distributivè, ita ut sensus sit, alia entia rationis fieri posse per apprehensionem, alia per iudicium, & alia deniq; per discursum.

Probatur Conclusio etiam quoad reliquos actus, nam primò facere potest ens rationis per actum absolutum, quia potest rem concipere sine comparatione ad aliam, quæ tamen nec est, nec esse potest, potest enim intellectus concipere chymæram absq; eo quod eam compareret ad aliam rem, ergo. Item per actum comparativum, Quia omnis relatio fit per actum conferentem, seu ordinantem unum ad aliud, sed potest intellectus relationes tales fingere, quæ nec sunt, nec esse possunt ergo. Similiter quod ens rationis fiat per actum directum, patet quia multa facit intellectus in esse objectivo, quæ nec sunt, nec esse possunt, non reflectendo se super illud verbi gratiâ formando chymæram non recordando an facta sit, vel cognita per aliam cognitionem.

Dices; Actus intellectus quo fit ens rationis semper supponit alium actum intellectus, ergo omne ens rationis fit per actum reflexum, probatur ant. ut enim paries cognoscatur visus, supponitur cognitio alicujus visionis terminatæ ad ipsum, ut fiat hircocervus supponitur cognitio hirci & cervi, ergo. *q.* distinguendo ant. Actus quo fit ens rationis præsupponit semper alium actum intellectus, ita ut semper se super illum actum quem præsupponit

reflectat nego ant. ita præsupponit ut habitæ cognitione hirci, & cervi fingat hircocervum, absq; hoc quod se reflectat concedo ant. licet enim ad hoc ut ego verbi gratiâ fingam hircocervum debeam præcognoscere quid sit hircus & quid cervus, dum actu tamen fingi necesse non est, ut me reflectam super hircam & cervum prout ipsa patet experientia.

Probatur deniq; Conclusio de actu reflexo, Quia multa sunt entia rationis quæ necessariò petunt ut alia præcognoscantur, ut est inter relationes rationem, & in probabilis sententia quando de secundis intentionibus fabricantur, nam in probabilis sententia intentiones secundæ sunt entia rationis.

Dices; Ens rationis nunquam potest fieri per actum reflexum, quia hic præsupponit ens rationis jam factum per priorem cognitionem directam, sicut per hoc quod me reflectam super meam cognitionem non produco de novo cognitionem, sed cognosco jam factam per aliam, nempe directam. *q.* duplicem esse notionem reflexam unam merè speculativam, alteram verò practicam & factivam. Reflexio speculativa est quando jam rem factam per reflexionem considero & contemplor, verbi gratiâ feci chymæram etiam reflecto me super illam factam, eamq; considero & contemplor, & per hanc reflexionem quæ merè speculativa est nihil producit. Secundo est reflexio factiva, per quam fit ens rationis, verbi gratiâ cognosco parietem, dum autem cognosco parietem, ex qua cognitione resultat denominatio extrinseca, quæ non est ens rationis nisi materialitèr & fundamentalitèr, quatenus videlicet mihi occasionem præbet ens rationis faciendi, si ergo volo ens rationis facere ex illa denominatione, tunc me reflectere debeo super parietem à me cognitum, & per illam reflexionem ponere cognitionem, vel aliam formam in pariete tanquam ipsi intrinsicè inhaerentem, & tunc fit ens rationis, nam cognitio illa quam fingi parieti inhaerere, non inhaeret, & per talem reflexionem fit ens rationis. Unde in forma distinguo ant. per actum reflexum non fit ens rationis speculativum concedo, factivum, seu practicum nego ant. & conseq. Mihi videtur quod ad hanc replicam etiam bene responderi possit per ea quæ dicta sunt contra voluntatis fabricationem; quæ etiam præsupponit jam factum ab intellectu.

Quæres An intellectus angelicus possit facere ens rationis? *q.* affirmativè nam angeli multa concipere possunt quæ nec sunt, nec esse possunt, imò Lucifer solemnissimum fecit ens rationis, dum dixit, *similis ero Altissimo*, nam nec similis Altissimo fuit, nec esse potuit, siquidem Deus super omnia benedictus, sicut nec dare vult gloriam suam alteri, ita etiam nec dare potest; quia alium Deum facere non potest.

QUÆSTIO VI.

De Causa Increata Entis Rationis?

Circa hanc quæstionem duo examinanda occurrunt, primum est, an videlicet intellectus divinus cognoscat entia rationis à nobis facta, aut licet impossibilis foret omnis intellectus

I.
Duo exami-
nantur in
hac quæstio-
ne.

intellectus humanus ea adhuc independentis ab eo cognosceret: secundò an possit entia rationis facere? utrumq; est inter Authores controversum, nam aliqui non modo negant Deum entia rationis facere posse, quod putant magnæ imperfectionis esse, verum etiam tenent Deum neq; quidem ea cognoscere, ita Vasquez tom. 2. d. 118. cap. 4. Ruuius, Merinerius & plures Recentiores quæ sententia Arriagæ disp. 6. Met. sect. 5. Mira videtur & non sine causa, cum videatur expressè contra Scripturam pugnare, mirum tamen est quòd Arriagæ ingenium à censuris hic abstinere potuerit, causam existimo esse suæ modestiæ, quia focus fuit. Alii eò contra Nedium dum entia rationis cognoscere fatuunt, verum etiam asserunt Deum entia rationis facere posse, absq; ulla imperfectionis nota; ita sentire videtur D. Thomas, Oviado, Arriaga & multi Scotistæ, Mastrius & Bellatus putant mentem Scoti non esse adeò expressam, ideò problematici sunt in hac materia. Alii verò Deum entia rationis cognoscere quidem posse, non tamen ea facere & hac viâ mediâ incedere suarem testatur Comptonius, quem ipse sequitur, quamvis viderim eum alibi citatum veluti sui socii Vasquez sententiam sequentem. quidquid tamen sit de hac re, ad resolvendam quæstionem progredior &

Vasquez, scilicet, cognitionem illam dicere solum ad illa extrema realia, non verò ad unionem fictam inter ea, atq; ideò cognoscere solum intellectum divinum extrema illa realia, non verò ens rationis; Hæc inquam responsio non valet, Quia si Deus cognoscit tantum illa extrema realia, & non unionem fictam, ergò non cognoscit omnes hominum cogitationes, quod est falsum, & hæresi sat propinquum: ant. probatur: illa unio quam Deus non cognoscit, homo cognoscit, ergò Deus non cognoscit omnia, quæ homo cognoscit & consequenter nec omnium hominum cogitationes. Confirmatur Conclusio, quia si Deus non cognosceret entia rationis, sequeretur quòd non cognoscat omnem propositionem veram, sed hoc est inconveniens, ergò: probatur sequela, quia propositio non potest cognosci esse vera, nisi cognoscatur esse conformis suo objecto, sed si Deus non cognosceret ens rationis non cognosceret objectum alicujus propositionis veræ, nimirum hujus: chymæra est ficta, chymæra est intellecta, quia objectum hujus propositionis est chymæra seu ens rationis ergò.

Arguitur Si Deus cognoscit entia rationis à nobis facta, vel cognoscit, idem numero ens rationis per nostras fictiones fabricatum, vel aliud simile quod ipse fabricat, neutrum potest dici ergò: non primum quia illa entia rationis ita dependent ab intellectu nostro, ut à quovis alio intellectu dependere nequeant; nec secundum, quia Deus ens rationis fabricare nequit. R. concedendo primam partem majoris, & dum dicitur ens rationis ita dependere ab intellectu nostro ut non possit dependere ab alio distinguo; non potest dependere ab alio in esse & conservari concedo, in cognoscit, nego: unde Deus bene entia rationis cognoscere potest.

Instatur Si Deus cognosceret nostra figmenta, jam illa cognosceret ad modum entis, quia sic continentur in nostra fictione, ergò efficit ens rationis: quia hoc est cognoscere non ens admodum entis veri, aut ficti. R. Deum illa cognoscere formaliter & sicuti sunt, quia videt esse figmenta & ens rationis, & mediâ solummodò attingit illa per modum entis veri, aut ficti, quatenus videt sic esse objecta nostrorum actuum.

Urgetur Voluntas facit ens rationis secundum nos, etiam si jam præsupponatur esse ab intellectu factum in quod feratur, ergò si intellectus divinus cognoscit entia rationis etiam ut à nobis facta, faciet ens rationis: probatur consequentia: sed eò voluntas de novo facit ens rationis licet jam antea factum, quia est nova causa dans ipsi esse novum objectivum, sed quando intellectus divinus cognoscit entia rationis est nova integra causa dans novum esse objectivum, ergò cognoscendo entia rationis, faciet ea, R. negando consequentiam, ad cujus probationis ma. R. dist. eam, Ideò voluntas &c. quia habenti rationis novum esse objectivum intrinsicum, concedo ma. extrinsecum nego ma. & distingo similiter minorem, Intellectus divinus dat illis novum esse extrinsecum & denominativum, quale est illud quod

DICO I. Intellectus divinus cognoscit entia rationis à nobis facta. Hæc est communior contra Vasquez &c. Probatur I. Ex scriptura Sapientie 8. Sic veritas sermonum & dissolutiones argumentorum, & monstra scit, (entia rationis revera quedam monstra sunt) antequam fiant. Probatur Conclusio secundò autoritate nostrorum Doctorum D. Augustini. lib. 15. Trinit. cap. 13. Non enim sunt illa que nesciat, In exposit. Pl. 93. Oculos Dei nemo vitare potest, quia non solum in cubiculo videt, sed etiam intima cordis tui. & in Pl. 134. Latet cor bonum, latet cor malum, inquit, abyssus est & in corde bono & in corde malo, sed hæc nuda sunt Deo quem nihil latet. Deniq; lib. 10. Confess. cap. 2. dicit: Et tibi quidem Domine cum oculus nuda est abyssus humane conscientie, quid occultum esset in me etiam si nollem consiteri tibi. D. Bernardi tract. de moribus & officio Episcopi. & Praeal. declaratans quomodo omnia nuda sint oculis divinae essentiae ait, Cujus utiq; scientiam non effuger, sententiam non subterfugit etiam quod propriam latet conscientiam. Et infra merito scit Dominus cogitationes hominum quoniam vanæ sunt, cur enim nesciret quas audit & videt, sed inter vanas cogitationes, quæ magis recenseri possunt quam ille fictitiæ: ergò Deus entia illa fictitia cognoscit. Et Scoti qui ex pluribus locis pro hac sententia citatur ut in t. d. 30. q. 2. §. Respondeo igitur & d. 35. q. unica §. potest dici ad quæstionem & d. 36. & in q. d. 16. q. 2. Probatur Conclusio tertio Ratione, si Deus non cognosceret omnia entia rationis à nobis facta sequeretur Deum non scire omnes hominum cogitationes, sed Deus scit omnium hominum cogitationes ut patet, tum ex scriptura, tum Patribus citatis, ergò etiam entia rationis. Probatur sequela ma. Cogitationes nostræ frequenter impossibiles sunt & chymicæ, ut cum affirmamus equum esse rationalem, hominem esse brutum &c. Nec valet responsio

III.

convenit etiam entibus realibus concedo min. Intellectus divinus dat illis novum esse objectivum intrinsecum & formale, quod solum constituit ens rationis, nego minorem & consequentiam. Itaque licet esse objectivum extrinsecum dependeat à solo intellectu divino, non tamen propterea dici debet entia rationis facere, sed tantum facta ab eo cognosci; hinc est quod

IV.

Deus ex eo quod cognoscit entia rationis non facit ea.

DICO 2. Per hoc quod Deus cognoscit entia rationis à nobis facta, Ex vi istius cognitionis non facit entia rationis. Hæc conclusio sufficienter colligi potest ex solutionibus præteritæ Argutionis. Verumtamen ut res adhuc clarior evadat. Nota quod ens rationis possit dupliciter considerari, primò ut habet rationem effectus, secundo ut habet rationem objecti, tunc dicitur ens rationis habere rationem effectus quando à potentia comparare potente per fictionem esse sumit, verbi gratia, quando ego actu fingo chymeram; tunc autem habet rationem objecti, quando intellectus meus, vel alius cognoscit & considerat chymeram factam, & per hanc cognitionem non efficitur ens rationis: hoc prænotato. Probatur Conclusio 1. Per hoc quod Deus cognoscit entia rationis non fingit ea, sed solummodo ab intellectu nostro facta cognoscit, ergo quandoquidem ex vi cognitionis illius non fingit, ex vi illius cognitionis non facit ens rationis. Nec refert quod ita cognoscendo det illis esse objectivum, nam non quodlibet esse objectivum est ens rationis, alioquin omnes creature entia rationis essent, & omnia quæ intellectus noster intelligere potest, sed tantum esse objectivum factum, quod nec est, nec esse potest. Probatur Conclusio 2. Ens rationis non potest esse extra potentiam formantem illud, imò neq; extra illum actum quo dicitur formari, quia totum suum esse debet habere in illo & ex vi illius, sed quando Deus cognoscit entia rationis à nobis facta non solum attingit illa ut extra suum actum, sed etiam extra suum intellectum, ergo ex vi illius cognitionis non facit.

V.

Deus independentè ab intellectu humano cognoscit entia rationis, & illa cognoscet etiam si nullus esset intellectus creatus, vel possibilis. Probatur Deus independentè ab intellectu cognoscit hircocervi repugnantiam, seu negationem hircocervi, sed non potest cognoscere negationem quin cognoscit illud cuius est negatio, ergo etiam si nullus esset intellectus possibilis, Deus cognoscens negationem hircocervi necessariò cognosceret hircocervum: ma. negari non potest, nam esset in Deo imperfectio: minor probatur hæc negatio hircocervi habet esse remotionem, & non esse hircocervi potius quam Leonis, ergo Deus cognoscens hanc negationem cognoscit esse remotionem & non esse hircocervi, quod non habet respectu Leonis: ergo eò ipsò quod cognoscit hanc negationem cognoscere debet hircocervum. Probatur 2. De ratione perfectionis intellectus divini est cognoscere omnem veritatem, seu habere omnem actum verum, sed actus quod Deus dicat hircocervus repugnat, est actus verus, ergo ad perfectionem ipsius spectat hunc

habere, ergo hunc habendo cognoscit hircocervum per actum dissensus, quod intendo quia dici nequit Deum cognoscere per alienum objectum non existens, & simpliciter repugnans.

DICO 4. Si talis cognitio sufficit Deum potest facere ens rationis, maximè id verum erit de actu dissensus. Ita Oviedo & Pontius, Maltrius quidem & Ballutus rationes Oviedo impugnant, sed non solvant. Probatur Conclusio quoad primam partem. Deus cognoscit ens rationis directe; ergo si ista cognitio sufficit Deus ens rationis facit, ant. patet, probatur consequentia, quia sicut tunc ex tali cognitione nulla oritur imperfectio, ita nec sequatur aliqua imperfectio in fabricatione entis rationis ergo: probatur sequela, quia cognoscere rem sicut est cognoscibilis in se imperfectio non est, sed ens rationis est tantum cognoscibile in se, ut per ordinem ad aliud ens intelligatur ergo. Secunda pars Conclusionis sequitur tum ex prioris conclusionis probationibus, uti etiam ex præterita questione.

Arguitur. Deus non potest cognoscere objectum aliter quam est, ergo non potest facere ens rationis: probatur ant. Quia non posset concipere chymeras nisi conciperet partes incomponibiles, sed concipiendo partes in componibiles conciperet & cognosceret rem aliter quam est, ergo. R. diff. ant. Non potest cognoscere objectum aliter ac est ex parte actus, hoc est per actum, quòd iudicet existere, quod non existit, seu non existere, quod existit concedo ant. Non cognovit rem aliter ac est ex parte objecti, id est non cognoscit formalitatem quæ non est, per dissensum nego ant. cuius probationem ma. etiam distinguo, nisi conciperet partes incomponibiles realiter, concedo, intellectualitè nego ma. & distinctè sic minori nego consequentiam.

Instatur Tunc concipitur res aliter quam est tam ex parte actus, quam ex parte objecti quando aliquid fingitur esse quod nec est, nec esse potest, sed si Deus conciperet rem aliter quam est ex parte objecti, tunc fingeret, ergo conciperet rem aliter quam est; R. transendo majorem, distinguendo mi. si ita conciperet illud impossibile, ut illud affirmaret esse, fingeret concedo mi. si ita concipit illud impossibile, ut illud neget esse, fingit; nego mi. Itaque tunc non ponit figmentum, sed Physicè destruit illud, quamvis objectivè maneat adhuc in intellectu.

Urgetur Si manet adhuc in intellectu, non evitatur adhuc quomodo non fingat, ergo nulla solutio, probatur ant. Quia tunc manet aliquid in intellectu quod nec est, nec esse potest, sed quod est tale est quid factum, ergo non evitatur adhuc factio. R. 1. Quod sicuti non fingit licet in illo intellectu divino sint cognitiones nostrorum figmentorum, ita nec hic fingit licet in eo essent illa quæ esse posse negantur, nam sicut non errat errores nostros & peccata reprobando recto suo & iusto iudicio, ita non fingit reprobando figmenta & chymeras à nobis factibiles, hinc in forma R. 2. negando ant.

VI.

Si hæc sufficit Deum facere.

VII.

ant. cuius probationem distinguo, sed quod est tale est quid fictum, si asseratur & concipiatur tale per asseritionem concedo mi. per negationem nego mi. & consequentiam.

VIII.

Solet hic A nonnullis fuisse examinari multiplicitas entis rationis & divisio, nam aliqui dividunt in negationem & privationem, alii in relationem, alii fundatum in re, & aliud non fundatum in re, quod idem est dicere ac esse ens rationis materialiter, vel formaliter; attamen cum non tantum imò nullam quodammodo reperto in hac re utilitatem, & cum rationis sit ad placitum rationis videtur certe posse multiplicari divisio, ideo puto congruè dividi in tot classes, quot dividitur ens reale, nam cum analogicè participet rationem entis, eadem ratione poterit participare prädicamenta entis realis, cum intellectus prohiberi non possit, cur non ad similitudinem realium prädicamentorum, prädicamenta, rationis constringat.

QUAESTIO VII.

De Primis & Secundis Intentionibus, & an sint ens Rationis?

I. Theologus sumitur juxta vulgatum scilicet, Quidquid agunt homines intentio iudicat omnes, sed sumo protendentia potentiae in objectum, unde species intelligibiles quibus intellectus, & sensibiles quibus sensus excitantur & adjuvantur ad percipiendum objectum vocantur species intentionales, & productio talium specierum vocatur actio intentionalis, attamen magis specialiter adhuc hic ago de tendentia intellectus, Circa quam materiam multae, diversaeque sunt & fuere sententiae nonnulli etiam copiosissime eam pertractant, & alii vix obiter perstringunt, quare medio tutissimus ibo, aliquid dicendo de iis quod utile necessariumque videri poterit, & superfluum tractationem omitto, Itaque;

II.

Intentio duplex est: alia formalis, alia objectiva; formalis est ipse actus intellectus quo tendit in suum objectum; objectiva verò est ipsum objectum in quod tenditur. Utraque subdividitur in primam & secundam; Intentio prima formalis est actus intellectus cognoscens aliqua prädicata convenire rei independentè ab intellectu: secunda verò formalis dicitur actus quo cognoscuntur aliqua prädicata rei convenire dependentè ab intellectu. Intentio objectiva prima, sunt illa prädicata rei inde-

pendentè ab intellectu convenientia; objectiva verò secunda sunt prädicata rei ipsi dependentè ab intellectu convenientia, Primi generis sunt homo verbi gratia lapis &c. actus verò in illa objecta tendentes dicuntur intentiones primae formales; secundi generis verò sunt esse genus, esse speciem, &c. & actus illa prädicata cognoscetes dicuntur intentiones formales secundae. Hinc collige rem primò intentionalitèr sumptam esse illam prout dicit prädicata intrinseca independentè ab intellectu: secundo verò intentionalitèr sumptam esse prout dicit prädicata dependentè ab operatione intellectus. Hoc soluto ad secundam partem quaestionis.

DICO Nec prima, nec secunda intentio formalis aut objectiva dicit ens rationis formalitèr.

III.

Nulla intentio est ens rationis.

Ita Pontius & sat frequens in Scholis contra communioem, quam Baro melius oppugnare non potest, quàm si non essent entia rationis, deberent esse denominationes extrinsecae, sed tales nullae dantur, ergò sunt entia rationis: verum hæc ratio in sententia mea nihil negat, quia contra eum denominationes extrinsecas propugno: De primis difficultas non est, unde Probatur conclusio de secundis; Quia si ulla intentio secunda esset ens rationis formalitèr maxime genus, species, prädicatum, subjectum &c. sed hæc non sunt, ergò nulla; probatur mi. quia esse prädicatum nihil aliud formalitèr dicit, nisi actum intellectus enuntiantem rem illam, quæ dicitur prädicatum; similiter genus nihil aliud dicit formalitèr, nisi aliquem actum intellectus extrinsecè denominantem rem illam quæ genus dicitur, & universalitèr secunda intentio non est aliud formalitèr, quàm actus intellectus peculiari aliquâ respicientiâ rem denominans, sed hæc omnia habentur à parte rei, sicut & aliae denominationes, ergò

IV.

DICES Non potest intelligi aliquid esse comparatum alteri nisi intelligatur aliquis ordo inter comparata, sed talis ordo est ens rationis, ergò in rebus sic comparatis per actum intellectus sequitur ens rationis, & consequentèr secundae intentiones sunt ens rationis. R. aut nullum ordinem sequi, aut si sequitur esse relationem realem actnalem, vel aptitudinalem, quod hoc argumento probari potest; Actus simplex potest dare denominationem apprehensi absq; ullo respectu rationis, ergò etiam comparativus denominationem comparati absq; ullo tali respectu.

Hæc de Ente Rationis ad Entium Entis DEI gloriam.

PARS